

Stihodný Justýn Nový Čelijský

(památka v den svátku Zvěstování Přesvaté Bohorodici, tedy 25. března dle církevního kalendáře/ dle světského 7. dubna)

Ctihodný a bohonosný otec Justýn Nový Čelijský, pravoslavný duchovní a teolog velikosti a rozmachu svatých církevních Otců, se narodil v srbském městě Vranje 25. března podle juliánského kalendáře, roku 1894, tedy v den svátku Zvěstování Přesvaté Bohorodice. Podle tohoto svátku, který se v církevní slovanštině nazývá Blagovešćenie, dostal ve svatém křtu jméno Blagoje. Jeho rodiče se jmenovali Spiridon a Anastasia Popović. V jejich rodině bylo sedm pokolení kněží. Mladý Blagoje tak prošel školou domácí křesťanské výchovy a pravoslavné zbožnosti. S rodiči často chodil na bohoslužby do Pčinského monastýru, kde se nacházejí ostatky velkého světce sv. Prochora Pčinského. Blagoje se jednou stal očitým svědkem zázračného uzdravení, když tento světec pomohl jeho matce od těžké nemoci.

Dalším pramenem vnitřního duchovního vzdělávání a zbožnosti mladého Blagoje Popoviće bylo až do konce jeho pozemského života Kristovo evangelium, neustálá četba knih i asketický způsob života. Základní školu zakončil Blagoje ve svém rodném městě Vranje. Po ní se přihlásil na devítiletý Bohoslovecký seminář svatého Sávy v Bělehradě (1905 – 1914). Učiteli mu tam byli významní profesori: Nikolaj Velimirović, Atanasije Popović, Veselin Čajkanović, Borislav Lorenc, Stevan Mokranjac. Velký vliv měl na jeho duchovní vývoj a vzdělání především svatý vladyka Nikolaj Velimirović. Ten si všiml jeho lásky k bohosloví a nezpochybnitelného literárního nadání, které dokázal ocenit.

Po završení studia bohosloví v červnu roku 1914 si Blagoje přál přijmout mnišský postřih, ale jeho rodiče s tím nesouhlasili a napsali dopis bělehradskému metropolitovi Dimitriji (*Pavlovićovi*) a také biskupovi nišskému, ve kterém je prosili, aby jejich syna nepostřihovali.

Ihned po začátku 1. světové války byl Blagoje Popović povolán do armády. Jako bohoslovec byl přidělen k nemocniční četě při vojenské nemocnici Čele kula v Niši. Ke konci roku 1914 prodělal skvrnitý tyfus, potom byl na krátké návštěvě u rodičů. 8. ledna roku 1915 opět odešel jako zdravotník do Niše, kde působil až do ústupu srbské armády přes Kosovo do Albánie. Válečné hrůzy, bída a utrpení srbských vojáků (*vzpomínky na jejich mučení*) a rovněž touha po postřihu posílily jeho dávné rozhodnutí, aby přijal mnišský slib.

V předvečer svátku svatého Basila Velikého roku 1916 v pravoslavném chrámu ve městě Skadar (*dnešní Albánie, dříve knížectví Černá Hora*) postřihl archimandrita Venijamin (*Taušanović*), budoucí vladyka braničevský, mladého bohoslovce Blagoje Popoviće společně s Milanem Djordjevićem, pozdějším biskupem dalmátským Irinejem. Mladý mnich přijal jméno svatého Justýna, mučedníka a filosofa (*2. stol. po Kristu*), velkého apologety v historii křesťanské patristiky a významného filosofa křesťanství. Na návrh metropolity Dimitrije, pozdějšího srbského patriarchy (1920 – 1930), poslala srbská vláda v lednu roku 1916 skupinu mladých talentovaných bohoslovců, mezi nimi i mnicha Justýna, na Petrohradskou duchovní akademii. Justýn Popović zůstal v Rusku až do června 1916, poté kvůli nadcházející bolševické revoluci a bouřlivých událostech, které měly následovat, odjel do Anglie. Tam se jej ujal tehdy ještě jeromonach Nikolaj (*Velimirović*) a dal jej zapsat na jednu z fakult Oxfordské univerzity. Do roku 1919 prošel otec Justýn řádné studium teologie, ale diplom nezískal, neboť jeho doktorská práce „Filosofie a náboženství F. M. Dostojevského“ nebyla přijata. V závěrečné kapitole své disertace mladý doktorand vystavil ostré kritice západoevropský humanismus a antropocentrismus (*názor, podle něhož je člověk středem a konečným cílem světa*). Především ten, který je obsažen v římském katolicismu a protestantismu. Pro anglické profesory bylo těžké takovouto kritiku přijmout, proto od něj vyžadovali, aby svůj postoj ve své disertaci zmírnil a změnil. Na žádost profesorů Justýn Popović nepřistoupil, a tak se počátkem léta 1919 vrátil do Srbska bez oxfordského diplomu.

V témže roce jej svatý archijerejský synod Srbské pravoslavné církve poslal na athénskou teologickou fakultu, kde zůstal do května 1921. Tam znovu udělal všechny zkoušky, a získal tak doktorát z pravoslavné teologie na téma „*Svatý Makários Egyptský*“. Mezitím byl v květnu 1920 rukopoložen na jerodiákona.

Po návratu domů byl jmenován suplentem Teologické fakulty Svatého Sávy, tehdy přemístěné z Bělehradu do Sremských Karlovců. Tam od října roku 1921 vyučoval nejprve Svaté písmo Nového zákona, poté i dogmatiku a patrologii. Zcela se oddal misionářské a učitelské práci, šířil metodologii svatých církevních Otců, osvětu a kulturu podle vzoru sv. Sávy. Vnesl mnoho nového a podnětného do výchovně vzdělávacího života fakulty, a vytvořil tak alternativu ke zkosnatělé scholasticko-protestantské racionalistické metodice.

Roku 1922, v den svátku Stětí svatého Jana Křtitele, rukopoložil patriarcha Dimitrije v Sremských Karlovcích jerodiákona Justýna na jeromonacha.

V roce 1926 získal otec Justýn doktorát na Athénské teologické fakultě za svou disertaci "Učení svatého Makária Egyptského o tajemství lidské osobnosti a tajemství jejího poznání". V březnu roku 1927 úspěšně složil profesuru na Karlovacké teologické fakultě na téma „Gnoseologie svatého Izáka Syrského“. V prosinci roku 1930 byl z rozhodnutí svatého synodu vyslán do Československa, kde pomáhal v misionářské práci při návratu uniátů na Zakarpatské Rusi a na Slovensku a římských katolíků v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, kteří se masově vraceli k víře svých otců, svatému pravoslaví. Před otcem Justýnem už misijně působil v Československu světitel a nový mučedník vladyka Dositej, na misionářské práci se taktéž podílel biskup bitolský Josif (*Cvijović*) a mnozí další. Kromě organizování církevního života v Mukačevské eparchii se otec Justýn zúčastňoval i církevního života ve vytvářející se pravoslavné církvi v eparchii sv. vladyky Gorazda II. Byl přítomen i při slavnostním vysvěcení chrámu svatého Václava v Brně. Pro svoji misionářskou práci byl otec Justýn navržen dokonce na biskupa Mukačevské eparchie, to ale z pokory a skromnosti odmítl.

Po svém návratu byl jmenován profesorem na duchovním semináři v Bitolu, kde v průběhu let 1932 – 1935 napsal a opublikoval dva díly své znamenité DOGMATIKY. Ta později přispěla k tomu, že byl vybrán na katedru dogmatiky Teologické fakulty Bělehradské univerzity.

V smutném předválečném čase, především v době boje proti přijetí konkordátu, byl odhodlaným obráncem svaté Pravoslavné církve a strážcem duchovní svobody svého pravoslavného národa. (*Hierarchové Srbské církve, podporovaní národem, od roku 1935 rozhodně odmítali snahu vlády podepsat s Vatikánem konkordát a protestovali proti ní. V letech 1935 – 1937 se vláda snažila o ratifikaci smlouvy s Vatikánem, která byla podepsána 25. srpna roku 1935 a stavěla fakticky Srbskou pravoslavnou církev do administrativní závislosti na Římu. V červnu 1937 hlasoval parlament většinou hlasů pro konkordát. Díky nesouhlasu srbského národa a vyznavačskému boji Jeho svatosti patriarchy Varnavy a s ním i Srbské církve byla vláda přinucena k tomu, aby další snahy o podporu konkordátu byly odmítnuty. Konkordát – dohoda mezi vládou státu a papežem jako hlavou římskokatolické církve o úpravě postavení církve na území státu a vzájemných vztazích*).

Před samotnou 2. světovou válkou měl ctihodný otec Justýn vidění ukřižovaného Krista, což bylo dozajista předzvěstí blížícího se utrpení, které měl podstoupit jak jeho národ, tak církve. K tomu došlo během německé okupace v letech 1941 – 1945, kdy zároveň nastala i strašná genocida pravoslavných Srbů ze strany Chorvatů v tzv. Nezávislém státě Chorvatsko a ze strany Albánců v Kosovu a Metochii v průběhu 2. světové války.

Vojenskou okupaci prožil otec Justýn převážně v monastýrech a částečně také v Bělehradě. Co nejvíce se přitom snažil pomáhat strádající Srbské církvi. Zúčastnil se sestavování známého Memoranda Srbské církve o strádání srbského národa v Nezávislém státě Chorvatsko, nechvalně známém svojí genocidou Srbů. Přestože byla během války znemožněna činnost univerzity, konal i nadále přednášky, kterých si velmi cenil světitel Nikolaj (*Velimirović*).

Po skončení 2. světové války a po nastolení komunistického režimu byl otec Justýn (*spolu s dalšími 200 srbskými profesory*) propuštěn z Bělehradské univerzity a poté i vězněn. V roce 1946 byl v domácím vězení v monastýru Sukovo pod Pirotem. Odtud byl znovu přeložen do Bělehradského vězení spolu se svým duchovním synem jeromonachem Vasilijem (*budoucí biskup banjalucký a žičský*). V listopadu roku 1946 byli oba propuštěni z vězení na žádost patriarchy Gavrila, který se vrátil z koncentračního tábora Dachau. Po návratu z vězení se otec Justýn, bez možnosti učit na univerzitě, bez jakékoliv finanční podpory a občanských práv, usídlil v ústraní maličkého ženského monastýru svatých archandělů nazývaného Čelije, kousek od Valjeva. I přesto, že byl i nadále pronásledován ze strany komunistického režimu, nepřerušil

svoji spisovatelskou činnost. Zcela oprávněně je nazýván Novým Justýnem Filosofem. V tomto monastýru se zjevil jako nový učitel církve a prosvětitel. Přijíždělo za ním mnoho lidí. Skrze jeho modlitbu Bůh uzdravil mnoho nemocných, jak od nemocí tělesných, tak i duševních. Horlivě plnil církevní, monastýrská a mnišská pravidla. Když to bylo možné, sloužil každý den svatou liturgií. Při modlitbě měl dar slz, o kterých se můžeme dočíst ve starých patericích. Během svého přebývání v Čelije napsal velké množství teologických knih a statí i modliteb a akathistů k různým svatým a mnoho překladů bohoslužebných textů do srbštiny. Velkolepý je i jeho soupis Životů svatých. Z jeho díla, které čítá kolem 40 dílů knih, bylo vydáno třicet v srbštině, čtyři v řečtině, sedm ve francouzštině a jedna v angličtině. Z mnoha jeho duchovních dětí se stali kněží, někteří přijali mnišský postřih, mnozí se stali biskupy.

Otec Justýn zesnul v pokoji roku 1979 na svátek Zvěstování Přesvaté Bohorodice ve svých 85 letech. Zemřel po svaté liturgii a svatém Přijímání. Sedm dní před smrtí měl srdeční příhodu, do konce svých dní si však zachoval bystrý úsudek a neustále se modlil. Jeho pohřbu se zúčastnilo velké množství lidí. Přijeli svatohorští mniši i pravoslavní věřící z různých národů – Řekové, Rusové, Francouzi a mnoho dalších. Mnozí z nich ctili otce Justýna už za jeho života jako svatého.

Ctihodný otče Justýne, pros za nás Boha!

Tropar hl. 8

Sladkost pravoslavi, nektar velemoudrosti, vyléval jsi jako bohatství do srdcí věrných, otče ctihodný; svým životem a učením jsi ukázal, že jsi živou knihou Ducha, Justýne v Bohu moudrý, pros Slovo – Krista Boha, aby oslovil ty, kteří tě uctívají.

Kondak hl. 8

Svůj boholidský život jsi učinil ctnostným, Mírou všeho byl pro tebe Syn Boží, Skrze něho jsi dosáhl výšin bohosloví, Nyní se z něho na věčnosti těšíš. Daruj skrze své svaté modlitby blahodať těm, kteří tě s vírou vzývají: Raduj se, bohonosný otče!

Zázraky ctihodného otce Justýna Nového Čeljijského

V roce 1952, přišla za sv. Justýnem jedna žena z vesnice Dračica u města Gradac, aby se pomodlila za jejího syna. Ten se zbláznil a ležel v nemocnici v Bělehradě. „Nikdo se k němu nemůže přiblížit,“ říkala zoufalá matka. „Lékaři říkali, že na jeho nemoc není žádný lék. Já ale doufám, že v monastýru pro svého syna lék najdu.“ Tak se i stalo. Otec Justýn četl modlitby k Přesvaté Bohorodici a po čtyřicet dní sloužil za nemocného bohoslužby. Za několik měsíců přišla matka se zprávou, že její syn se zcela uzdravil a že je z nemocnice zpátky doma.

Doktor Charalambos Statakis, který léčil otce Justýna, vyprávěl: „Přinesl jsem si domů vatu s krví z pravé ruky otce Justýna a položil ji v pokoji s ikonami.“ To se událo na Zvěstování roku 1979, před zesnutím sv. Justýna. Doktor Charalambos propíchl otcí žílu na pravé ruce, aby mu mohl podávat nitrožilně léky. Protože ale dlouho nemohl žílu najít, vytryskla nejprve krev, kterou doktor setřel vatou a schoval do kapsy. „Jednou ráno, když jsem se probudil a vstal, ucítil jsem v pokoji nádhernou vůni. Zavolal jsem svoji ženu, ale nic jsem jí o té vůni neřikal. Ucítla ji ale také a zeptala se mě, co to je. Až tehdy jsem uvěřil, že ona vůně vychází z vaty. Část vaty jsem dal příteli pro nemocné dítě, které se díky ní uzdravilo.“

